

Bērnu aizsardzības centrs

**Pārskats par nepilngadīgiem bez vecāku pavadības
Latvijas Republikā iecelojušiem Ukrainas
civiliedzīvotājiem (turpmāk — nepavadīts bērns), kuriem
Latvijas Republikā nodibināta ārkārtas aizbildnība un
iecelts ārkārtas aizbildnis 2024. gadā**

Saskaņā ar Ukrainas civiliedzīvotāju atbalsta likuma 18. panta vienpadsmitajā daļā noteikto, Bērnu aizsardzības centrs (turpmāk – centrs) veido un uztur vienotu nepavadīto bērnu reģistru un to uzskaiti, lai nodrošinātu nepieciešamās informācijas sniegšanu nepavadīta bērna un viņa ģimenes atkalapvienošanai, kā arī nodrošinātu standartizētu informācijas izgūšanu un veidotu statistikas analīzi.

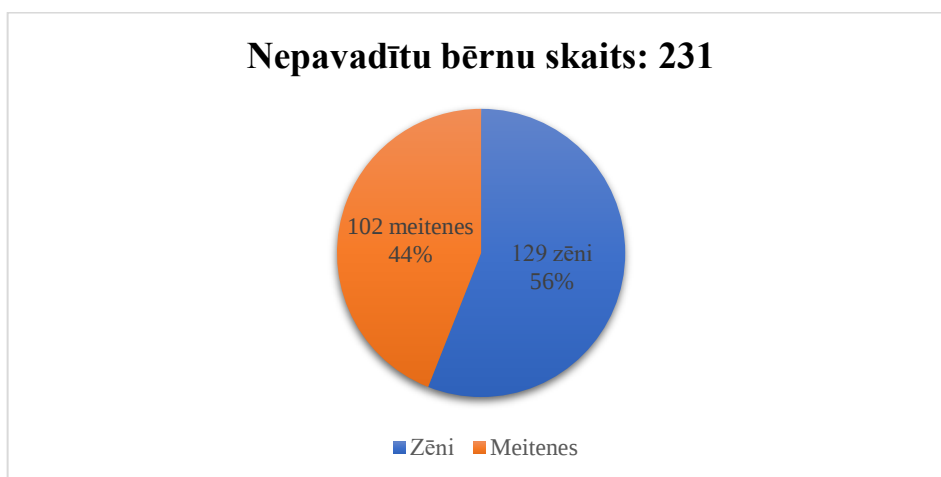
Saskaņā ar Ukrainas civiliedzīvotāju atbalsta likuma 18. panta desmitajā daļā noteikto, bāriņtiesa pēc vienpersoniska lēmuma pieņemšanas par to paziņo centram.

Saskaņā ar Ukrainas civiliedzīvotāju atbalsta likuma 18. panta devītajā daļā noteikto vienpersonisku lēmumu pieņem tās bāriņtiesas priekšsēdētājs, bāriņtiesas priekšsēdētāja vietnieks vai bāriņtiesas loceklis, kuras darbības teritorijā atrodas nepavadīts bērns. Minēto lēmumu var pieņemt arī gadījumā, ja nepavadītais bērns nevar uzrādīt personu apliecinošu dokumentu. Ja persona kopā ar nepavadītu bērnu maina dzīvesvietu, bāriņtiesa, kura pieņēmusi vienpersonisku lēmumu, nosūta bāriņtiesai, kuras darbības teritorijā atrodas personas jaunā dzīvesvieta, ārkārtas aizbildnības lietas materiālu kopijas ārkārtas aizbildnības pārraudzībai.

Pamatojoties uz iepriekš minēto, centrs apkopoja informāciju par Latvijā dzīvojošajiem nepavadītiem bērniem 2024. gadā, par kuriem centrā saņemta informācija no bāriņtiesām.

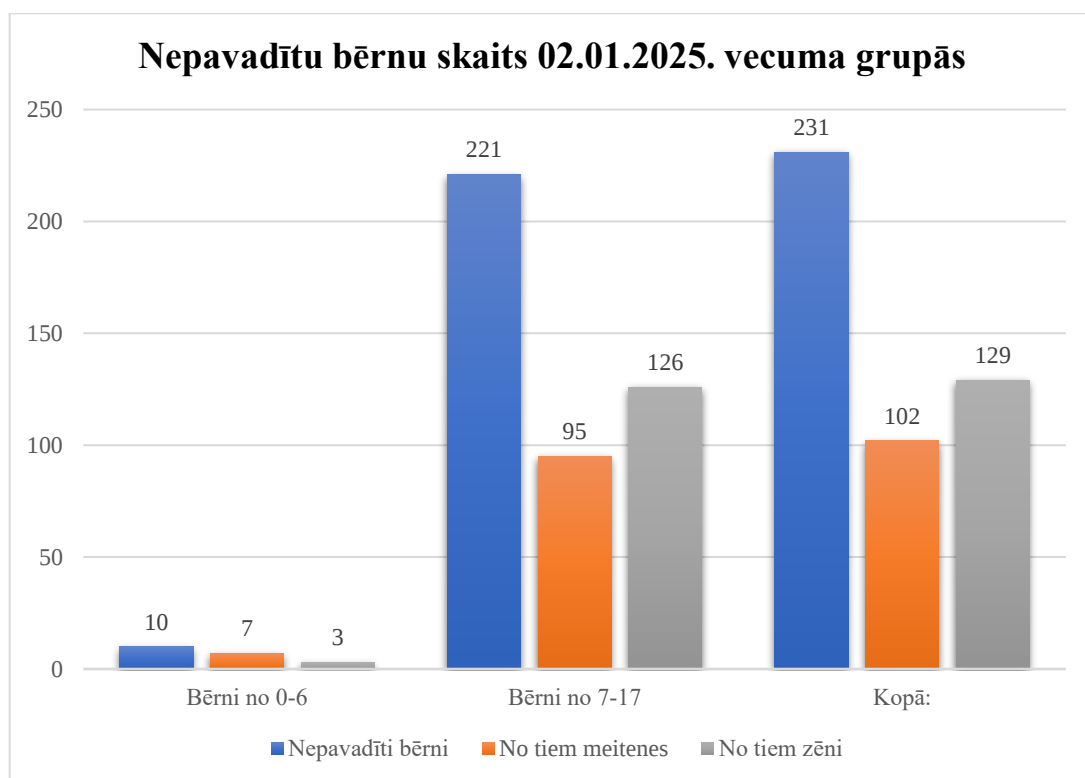
Latvijā dzīvojošo nepavadīto bērnu skaits 02.01.2025.

02.01.2025. Latvijā uzturas 231 nepavadīts bērns, kuram nodibināta ārkārtas aizbildnība. No tiem 102 ir meitenes un 129 – zēni (skatīt 1. attēlu).

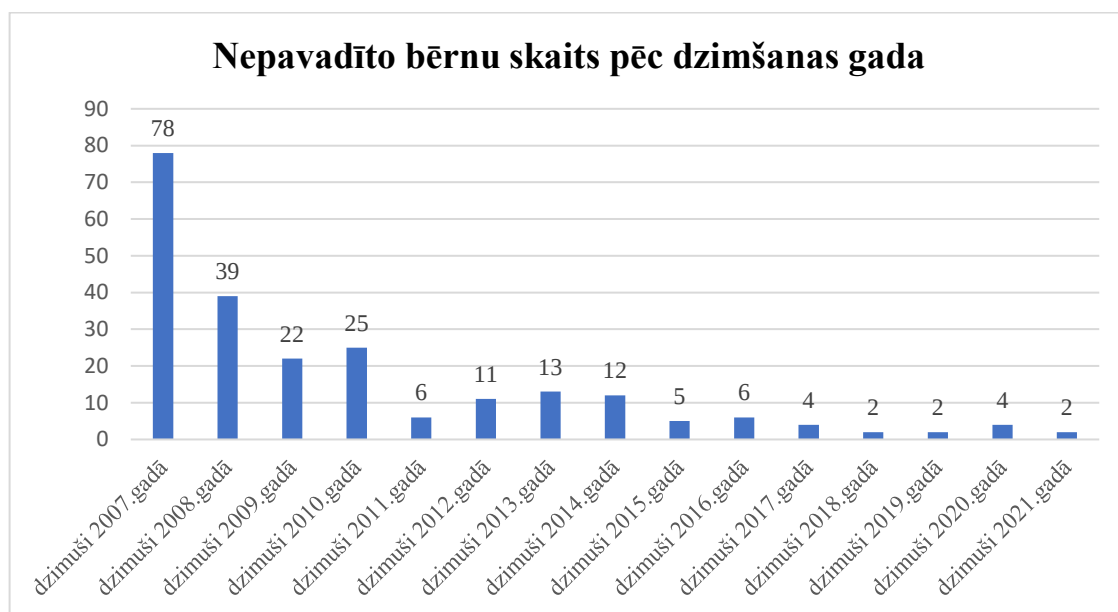
1. attēls

Latvijā uzturas salīdzinoši maz pirmsskolas vecuma bērnu. Nepavadīto bērnu skaits vecumā no 0-6 gadiem ir 10 – no tiem 7 meitenes un 3 zēni. Savukārt skolas vecuma nepavadītie bērni no 7-17 gadiem ir 221 – no tiem 95 meitenes un 126 zēni (detalizētu informāciju par nepavadīto bērnu skaita sadalījumu vecuma grupās skatīt 2. attēlā.)

2. attēls

Centrs apkopoja detalizētu nepavadīto bērnu skaita sadalījumu pēc nepavadīto bērnu dzimšanas gada (skatīt 3. attēlu) uzskatāmajam bērnu skaita atspoguļojumam katrā no vecumiem. Minētie dati sagatavoti 02.01.2025.

3. attēls

No centra uzturētā nepavadīto bērnu reģistra datiem redzams, ka no kopējā Latvijā dzīvojošo nepavadīto bērnu skaita (231 bērns), par kuriem centrs saņēma informāciju no bāriņtiesām, 6 bērniem ārkārtas aizbildnība nodibināta atkārtoti (pirmreizējā ārkārtas aizbildnība bijusi izbeigta, jo bērns atgriezās vecāku aprūpē Ukrainā), par ārkārtas aizbildni nepavadītajam bērnam ieceļot to pašu personu, kura bijusi ārkārtas aizbildnis iepriekš.

Nepavadīta bērna ārkārtas aizbildņi

No centra uzturētā nepavadīto bērnu reģistra datiem par 231 nepavadītā bērna ārkārtas aizbildņiem ir ieceltas 197 personas (viens ārkārtas aizbildnis var būt iecelts vairākiem nepavadītajiem bērniem).

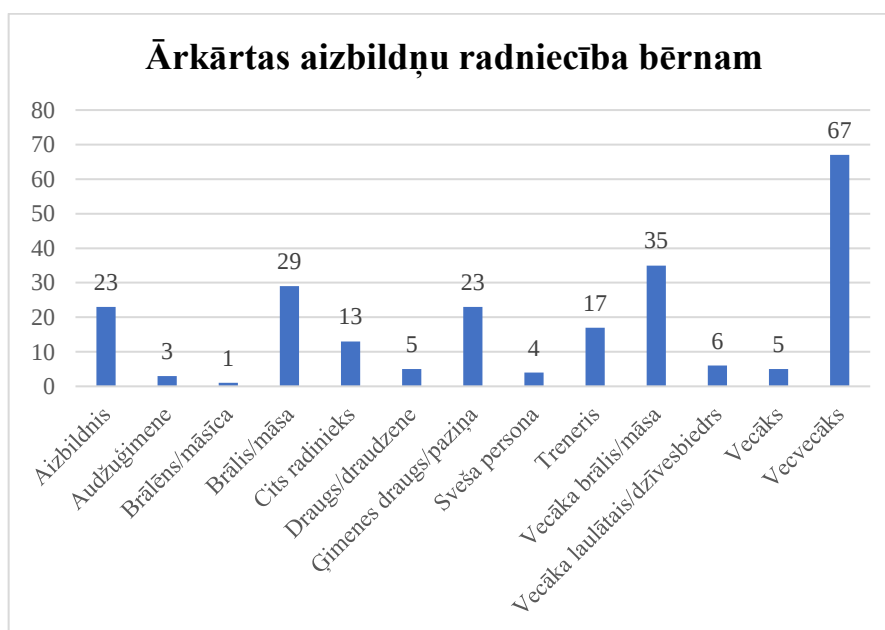
No Latvijā dzīvojošo 231 nepavadīto bērnu skaita 161 nepavadītam bērnam par ārkārtas aizbildni tika iecelts bērna radnieks. Pārējiem 70 nepavadītajiem bērniem par ārkārtas aizbildni iecelta cita persona, kas nav bērna radnieks (to īpatsvars attēlots 4. attēlā).

4. attēls

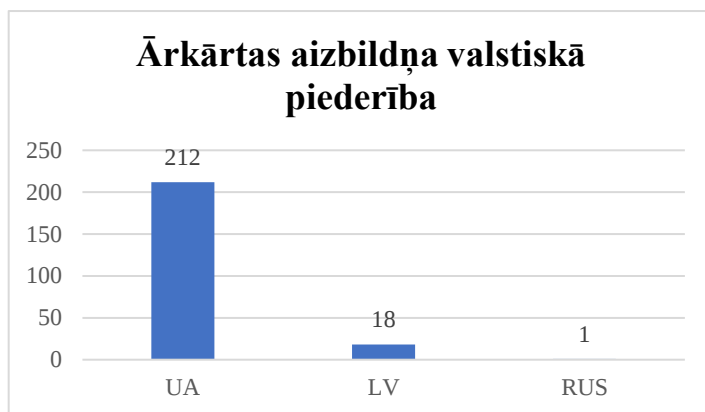
Svarīgi ņemt vērā, ka nepavadītā bērna ārkārtas aizbildnis, kas Ukrainā iecelts par bērna aizbildni kā ārpusģimenes aprūpes veicēju, vienlaikus var būt nepavadītā bērna radnieks. Līdz ar to no centra uzturētā nepavadīto bērnu reģistra par bērna radnieku atzīmētas arī tās personas, kuras ietveras kategorijā “aizbildnis”.

Papildinot iepriekš norādīto, 5. attēlā attēlots detalizēts sadalījums ārkārtas aizbildņu un nepavadīto bērnu radnieciskajām saitēm un savstarpējai saistībai. 02.01.2025. Latvijā dzīvojošajam 231 nepavadītajam bērnam par ārkārtas aizbildņiem ieceltas šādas personas:

5. attēls

Papildus centrs apkopoja informāciju arī par 231 nepavadītajam bērnam iecelto ārkārtas aizbildņu valstisko piederību, kas aplūkojama 6. attēlā.

6. attēls

No 6. attēlā norādītā redzams, ka lielākā daļa ārkārtas aizbildņu ir Ukrainas valstspiederīgie, tostarp viena persona ar Krievijas pilsonību pastāvīgi dzīvoja Ukrainā pirms ierašanās Latvijā. 18 personas ir Latvijas valstspiederīgie.

2024.gadā pieņemto vienpersonisko lēmumu skaits bāriņtiesās, par kuriem paziņots centram

2024. gadā bāriņtiesas centram paziņoja par 136 pieņemtajiem vienpersoniskiem lēmumiem par ārkārtas aizbildnības nodibināšanu un ārkārtas aizbildņa iecelšanu nepavadītam bērnam, no kuriem par 91 bērnu pieņemtais vienpersoniskais lēmums 02.01.2025. vēl aizvien ir spēkā. Vienpersoniskos lēmumus 2024. gadā pieņēma:

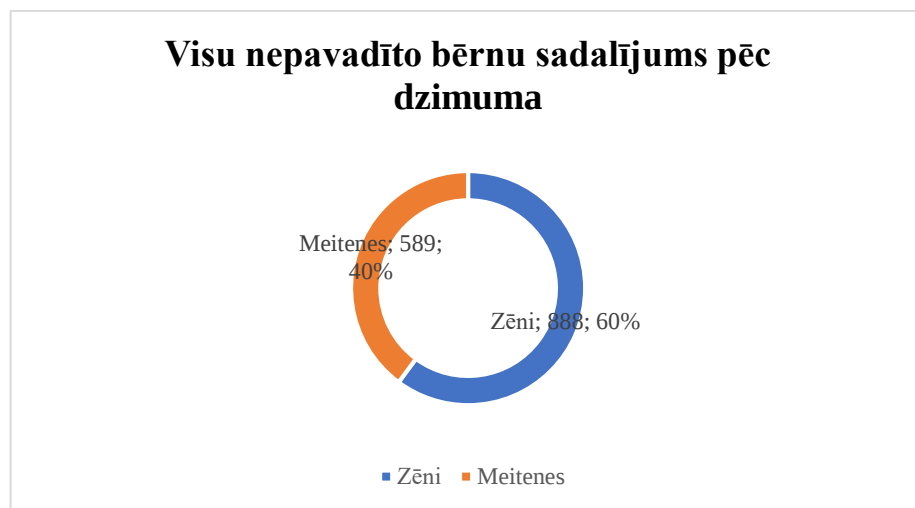
<i>Bāriņtiesa</i>	<i>Vienpersonisko lēmumu skaits</i>
Aizkraukles novada bāriņtiesa	2
Ādažu novada bāriņtiesa	1
Bauskas novada bāriņtiesa	1
Cēsu novada bāriņtiesa	1
Daugavpils pilsētas bāriņtiesa	7
Dienvidkurzemes novada bāriņtiesa	1
Jelgavas novada bāriņtiesa	2
Jelgavas valstspilsētas bāriņtiesa	1
Jēkabpils novada bāriņtiesa	1
Jūrmalas bāriņtiesa	2
Ķekavas novada bāriņtiesa	1
Liepājas bāriņtiesa	4
Limbažu novada bāriņtiesa	2
Mārupes novada bāriņtiesa	5
Olaines novada bāriņtiesa	1
Preiļu novada bāriņtiesa	1
Rēzeknes valstspilsētas bāriņtiesa	1
Rīgas valstspilsētas pašvaldības bāriņtiesa	83
Ropažu novada Bāriņtiesa	2

Siguldas novada bāriņtiesa	1
Tukuma novada bāriņtiesa	5
Valkas novada bāriņtiesa	8
Valmieras novada bāriņtiesa	3
Kopā:	136

2024.gadā centrs saņēma un iekļāva nepavadīto bērnu reģistrā informāciju par 14 nepavadītiem bērniem, par kuriem vienpersoniskos lēmumus pieņēmusi viena bāriņtiesa un pēc personu dzīvesvietas maiņas pārsūtījusi lietas materiālu kopijas citai bāriņtiesai ārkārtas aizbildnības pārraudzībai.

Kopējais Latvijā reģistrēto nepavadīto bērnu skaits no 16.03.2022. līdz 02.01.2025.

No 16.03.2022. līdz 02.01.2025. Latvijā kopā reģistrēti 1477 nepavadītie bērni. No tiem 589 meitenes un 888 zēni (skatīt 7. attēlu).

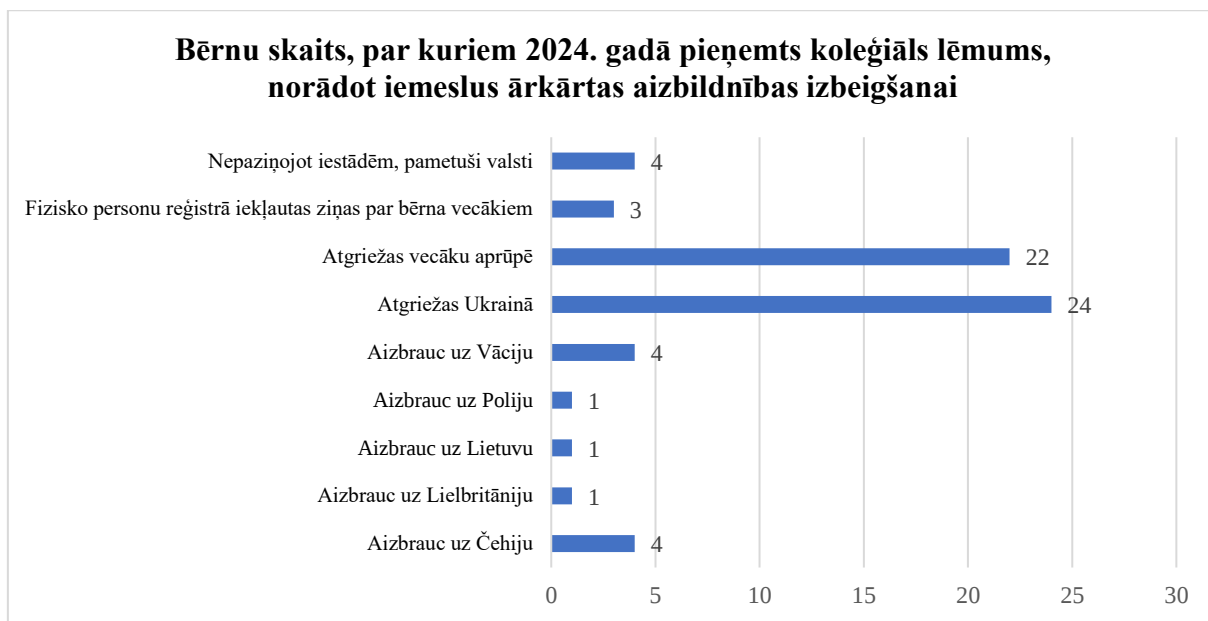
7. attēls

Turpmāk tabulā apkopota informācija par visu 1477 Latvijā reģistrēto nepavadīto bērnu piekritību Latvijas novadiem, vadoties pēc bāriņtiesu pieņemtajiem vienpersoniskajiem lēmumiem par ārkārtas aizbildnības nodibināšanu un ārkārtas aizbildņa iecelšanu nepavadītiem bērniem.

<i>Bāriņtiesa</i>	<i>Bērnu skaits kopā</i>
Aizkraukles novada bāriņtiesa	8
Alūksnes novada bāriņtiesa	4
Augšdaugavas novada bāriņtiesa	5
Ādažu novada bāriņtiesa	8
Balvu novada bāriņtiesa	2
Bauskas novada bāriņtiesa	27
Cēsu novada bāriņtiesa	31
Daugavpils pilsētas bāriņtiesa	225
Dienvidkurzemes novada bāriņtiesa	31
Dobeles novada bāriņtiesa	7
Gulbenes novada bāriņtiesa	21

Jelgavas novada bāriņtiesa	7
Jelgavas Valstspilsētas bāriņtiesa	32
Jēkabpils novada bāriņtiesa	32
Jūrmalas bāriņtiesa	32
Krāslavas novada bāriņtiesa	4
Kuldīgas novada bāriņtiesa	28
Ķekavas novada bāriņtiesa	24
Liepājas bāriņtiesa	45
Limbažu novada bāriņtiesa	31
Līvānu novada bāriņtiesa	1
Ludzas novada bāriņtiesa	7
Madonas novada bāriņtiesa	10
Mārupes novada bāriņtiesa	31
Ogres novada bāriņtiesa	34
Olaines novada bāriņtiesa	8
Preiļu novada bāriņtiesa	4
Rēzeknes novada bāriņtiesa	4
Rēzeknes valstspilsētas bāriņtiesa	7
Rīgas valstspilsētas pašvaldības bāriņtiesa	461
Ropažu novada Bāriņtiesa	25
Salaspils novada bāriņtiesa	4
Saldus novada bāriņtiesa	15
Saulkrastu novada bāriņtiesa	38
Siguldas novada bāriņtiesa	11
Smiltenes novada bāriņtiesa	4
Talsu novada bāriņtiesa	12
Tukuma novada bāriņtiesa	39
Valkas novada bāriņtiesa	60
Valmieras novada bāriņtiesa	51
Varakļānu novada bāriņtiesa	0
Ventspils novada bāriņtiesa	16
Ventspils pilsētas bāriņtiesa	31
Kopā:	1477

2024. gadā par ārkārtas aizbildņa atlaišanu un ārkārtas aizbildnības izbeigšanu bāriņtiesas sniegušas centram informāciju attiecībā uz 64 nepavadītajiem bērniem. Iemesli ārkārtas aizbildnības izbeigšanai apkopoti 8. attēlā.

8. attēls

2024. gadā 108 nepavadītajiem bērniem ārkārtas aizbildnība izbeigusies nepavadītam bērnam sasniedzot pilngadību (bāriņtiesa lēmumu nepieņem saskaņā ar Ukrainas civiliedzīvotāju atbalsta likuma 18. panta četrpadsmitajā daļā noteikto.).

Secinājumi

Centrs 2024. gadā uzsāka padziļinātu nepavadīto bērnu situācijas izpēti un analīzi, par tās rezultātiem informējot Labklājības ministriju.

Centrs, veicot regulāru nepavadīto bērnu reģistra uzturēšanu, novērojis situācijas, kad objektīvu apstākļu dēļ nav iespējams sasniegt Ukrainas civiliedzīvotāju atbalsta likuma 18. panta vienpadsmitajā daļā noteikto mērķi ģimenes atkalapvienošanai, un atsevišķos gadījumos ārkārtas aizbildnības vietā būtu piemērojama cita, atbilstošāka kārtība optimālākai bērnu tiesību aizsardzībai ilgtermiņā.

Centra ieskatā ārkārtas situācija vēl joprojām ir aktuāla un tā ilgs līdz karadarbības Ukrainā pilnīgam noslēgumam, tomēr Ukrainas civiliedzīvotāju vajadzības kopš karadarbības sākšanās ir mainījušās, jo īpaši nepavadītiem bērniem, kuri ilgstoši uzturas Latvijā. Konstatētas dažādas situācijas, kas centra ieskatā prasa valsts atbildīgo iestāžu aktīvu iesaisti to risināšanā un risinājumu uzlabošanā, piemēram gadījumos, kad:

- Latvijā tiek dibināta ārkārtas aizbildnība un iecelts ārkārtas aizbildnis bērniem, kuriem jau Ukrainas valsts nodibinājusi ārpusģimenes aprūpi,
- Latvijā tiek dibināta ārkārtas aizbildnība un iecelts ārkārtas aizbildnis bērniem, kuri par bāreņiem vai bez vecāku gādības palikušiem bērniem kļūst atrodoties Latvijā, ārkārtas aizbildnībā,
- Latvijā ārkārtas aizbildnībā esošais bērns zaudējis vecākus,
- ārkārtas aizbildnība tiek dibināta un ārkārtas aizbildnis tiek iecelts bērniem, kuri Latvijā atrodas trešās personas aprūpē pamatojoties uz vecāku pilnvaras pamata,
- ārkārtas aizbildnība dibināta un ārkārtas aizbildnis iecelts bērniem, kuru vecāki neatrodas karadarbības zonā, bet nevēlas uzņemties sava bērna aprūpi un

audzināšanu, vai kuru saikne ar bērnu zudusi jau pirms bērna nonākšanas Latvijā,

- bāriņtiesai mutiski paustā informācija ir pretrunīga un nesakrīt ar vēlāk saņemtu informāciju par konkrēto ģimeni bāriņtiesas lietā,
- bāriņtiesai pieejamās informācijas sistēmas nesatur datus par konkrētajiem Ukrainas pilsoņiem (ieraksti par personas veselības stāvokli, sodāmību, citiem iepriekš pieņemtiem lēmumiem).

Lai iegūtu visaptverošu un pilnīgu priekšstatu par ārvalstu praksi darbā ar nepavadītu bērnu tiesību un interešu nodrošināšanu, centrs ir uzsācis sadarbību pieredzes apmaiņai ar kaimiņvalstu atbildīgajām iestādēm.

Centram piedaloties 2024. gada 26. novembrī Eiropas konsultāciju grupas sekretariāta organizētajā tematiskajā sarunu grupā par Ukrainas civiliedzīvotāju – patvēruma meklētāju un aizbildņu pieredzi Eiropas savienības dalībvalstīs un iepazīstoties ar citu valstu pieredzi, secināms, ka Latvijas prakse, pārraudzīt ikviena bērna, kurš ierodas Latvijā bez vecāku pavadības, tiek augsti novērtēta, ko apliecina Latvijā dzīvojošās Ukrainas aizbildnes sniegtā informācija par viņas pozitīvo pieredzi Latvijā uz kopējā pārejo Ukrainas aizbildņu pieredzes fona. Arī Ukrainas Sociālā dienesta pārstāvis sanāksmē īpaši uzsvēra katra bērna situācijas monitorēšanas nozīmīgumu katrā no Eiropas savienības dalībvalstīm, kas Latvijā tiek īstenota augstā līmenī atšķirībā no atsevišķām Eiropas savienības dalībvalstīm.

Ukrainas nepilngadīgo bērnu situācijas monitorēšana ir būtiska ne tikai bērnu labbūtības nodrošināšanai, savlaicīgai nepieciešamā atbalsta piesaistīšanai, bet arī cilvēktirdzniecības risku prevencei. Iekšlietu ministrijas publicētajā pārskatā par cilvēku tirdzniecības situāciju Latvijā 2022. gadā ietverta atziņa, ka līdz ar kara bēgļu no Ukrainas plūsmas palielināšanos Latvijā, palielinājies arī cilvēktirdzniecības risku līmenis. Patvēruma meklētāji visbiežāk nepārzina valsts, kurā lūdz patvērumu, valodu, tiesību sistēmu, darba tirgus specifiku un darba likumu, tajā ietvertās darba ņēmēja un darba devēja tiesības un pienākumus, kā arī valstī pieejamām institūcijām, kurās vērsties dažādu problēmu gadījumos. Turklāt šai grupai visbiežāk Latvijā nav savs sociālais tīkls jeb ģimene un draugi, kas varētu sniegt emocionālu atbalstu, vai palīdzību orientēties jau minēto institūciju tīklā, kas var radīt situācijas, kurās kāds izmanto šo cilvēku bezpalīdzību un emocionālās stabilitātes satracinājumu, lai manipulētu un iespējami arī ekspluatētu šīs personas. Ukrainas civiliedzīvotāji tāpat kā citi bēgļi ir augsta cilvēktirdzniecības riska grupa, un, lai situācija nepasliktinātos, ir svarīgi turpināt sniegt atbalstu no Ukrainas ieceļojošiem civiliedzīvotājiem, īpaši bērniem, monitorējot viņu situāciju arī turpmāk un pilnveidojot jau esošo atbalsta sistēmu Ukrainas civiliedzīvotājiem.

Nākamajā periodā, 2025.gadā, plānots turpināt darbu pie nepavadīto bērnu situācijas analīzes ar mērķi pilnveidot normatīvo regulējumu un stiprināt par nepavadīto bērnu situāciju atbildīgo iestāžu darbības praksi.